

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 132 stemmer; 30 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 207) findes i tidenden sp. 6643, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 2753).

Der var stillet 3 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Albertsen: Socialudvalget har haft 2 møder, og under et af disse er der stillet ændringsforslag af socialministeren. Ændringsforslag nr. 1 går ud på, at ministeren får bemyndigelse til at begrænse adgangen for arbejdsgivere til at kunne forsikre sig med hensyn til ydelser af dagpengeart. Socialdemokratiet og socialistisk folkeparti kan acceptere de stillede ændringsforslag.

Vi har endvidere under de 2 møder, der har været afholdt, modtaget 2 deputationer, én fra Håndværksrådet og én fra en række arbejdsgivere på Fyn; det fremgår af tillægsbetænkningen.

Endelig har vi ud over dette arbejde haft en forhandling med repræsentanter for Dansk Arbejdsgiverforening, som har fremført en række synspunkter om lovforslaget som helhed.

Socialdemokratiet og SF kan anbefale ændringsforslagene, og dette være hermed gjort.

Simonsen: Hvad angår ændringsforslag nr. 1, som er omtalt af hr. Albertsen for et øjeblik siden, må jeg, som jeg gjorde det ved anden behandling, hvor vi jo allerede

kendte konturerne af dette ændringsforslag, fastslå, at der bag det ligger fra ministerens side en panikagtig handling, som vi kun kan tage som udtryk for, at ministeren ikke længere tror på de beregninger, som ligger til grund for det lovforslag, vi om et øjeblik skal tage stilling til.

Ministeren har som bekendt tidligere givet udtryk for, at den procent, som virksomhederne skulle betale, såfremt de ønskede at frigøre sig fra arbejdsgiverperiodens forpligtelse, skulle fastsættes således, at kun de arbejdsgivere, for hvem ordningen indebærer en stor risiko, afgiver risikoen. Derfor oplyste ministeren også over for folketingsudvalget, at hun ud fra disse forudsætninger mente, procenten skulle være 3 1/2, men på grundlag af fremkomne statistikker fra 5 virksomheder i dette land er ministeren pludselig blevet grebet af panik. Jeg kan ikke undlade at sige, at det undrer, at beregningsgrundlaget har været så svagt, at en henvendelse fra 5 virksomheder har kunnet få ministeren til at tage skridt som det, der ligger bag ændringsforslaget. Må jeg dernæst sige, at det jo fremgår af den henvendelse, som mellem anden og tredje behandling er kommet fra Dansk Arbejdsgiverforening, at under de forhandlinger, der forud for lovforslagets fremsættelse har været mellem hovedorganisationerne, har hovedorganisationerne været enige om at henstille til ministeren, at når arbejdsgiverperioden fik den længde, som tilfældet er i lovforslaget, skulle alle have friholdelsesmuligheden. Dette løfte indfrie ministeren, men nu i sidste øjeblik går ministeren altså også fra dette løfte til hovedorganisationerne.

Jeg skal til sidst kun sige, at efter at vore ændringsforslag til lovforslaget som helhed er forkastet ved anden behandling, kan vi ikke tage noget ansvar for denne lovgivning, og vi vil derfor ved afstemningen om ændringsforslag nr. 1 undlade at stemme.

Robert Christensen: Jeg vil gerne sige om ændringsforslag nr. 1, som socialministeren stiller her ved lovforslagets tredje behandling, at her er noget, der ser mærkeligt ud for os i venstre, for der har jo aldrig været nogen tvivl om i den oprindelige lovgivning, at samtlige arbejdsgivere havde en ret til at forsikre sig ud af deres forpligtelse. Det

[Robert Christensen.]

benægter ministeren heller ikke i bemærkningerne til ændringsforslaget; derfor finder jeg det mærkeligt, at ministeren siger, at denne regel om at forsikre sig ud især var tænkt som en hjælp for arbejdsgivere med forholdsvis få ansatte. Det kan jo ikke være rigtigt, at den især var det, når alle havde mulighed for det; så kunne begrænsningen lige så godt have været indarbejdet i selve lovforslaget.

Der er vel heller ingen tvivl om, at vi fra vort partis side har arbejdet for i udvalgsarbejdet, at den procent af lønsummen, der skulle betales for at forsikre sig ud, skulle være realistisk, sådan at den virkelig dækkede virksomhedernes udgifter ved sygdom i deres virksomhed. Når ministeren fastholder, at denne procent på 3 1/2 er realistisk, og at den dækker gennemsnittet, kan man for så vidt sige, at der ikke var nogen grund til at stille ændringsforslag, for hvis den er realistisk; så vil staten ikke få flere udgifter som følge af loven, end det er beregnet. Nej, det er nok snarere sådan, at ved henvendelse udefra er ministeren blevet klar over, at de 3 1/2 pct. ikke er realistisk, og at virksomhederne kunne tjene ved at forsikre sig fri. Hvis denne antagelse er rigtig, er det samtidig et bevis for, at hele loven vil koste mere, end det er beregnet, at det bliver dyrere samfundsmæssigt, og at det, der nu sker, er, at statskassen kun skal dække en del af denne merudgift og man lægger resten over på arbejdsgiverne, som vil få en væsentligt højere udgift i kraft af denne lov, end ministeriet har beregnet. Mit parti kan ikke medvirke til vedtagelse af dette ændringsforslag.

Valbak: Socialministeriet har i går og i forgårs haft gratis tekstreklame på dagbladet Politikens forside. Socialministeriet har afsløret, at det også vil kunne betale sig for nogle store arbejdspladser at forsikre sig hos det offentlige mod at skulle af med dagpenge, og videre: lovparagraffen om arbejdsgivernes frie adgang til at forsikre sig hos det offentlige var kun tænkt som en hjælp for de små arbejdsgivere.

Den påstand er simpelt hen ikke sand. At bladet burde vide bedre og nok også gør det, skal jeg naturligvis ikke komme nærmere ind på her, men måske dog lige tillad mig

den lille kommentar: Politiken kører p. t. en annonce for sig selv, hvor der står: Politiken har også sine bagsider. Det skal nok passe.

Må jeg sige det lige ud: ministerens oprindelige formulering af bestemmelsen om arbejdsgivers forsikringsret er indsat af ministeren ikke af hensyn til de små arbejdsgivere, men af hensyn til alle andre arbejdsgivere end lige netop de små. At det forholder sig sådan, behøver man ikke at gætte sig til. Socialreformkommissionen foreslog i sin tid en bestemmelse, som direkte skulle sigte på kun at hjælpe de mindre arbejdsgivere. Den tidligere regering fulgte dette forslag i sit oplæg sidste år med et konkret forslag, som pegede direkte på de små arbejdsgivere. Med den nye regerings forslag til reform fulgte imidlertid en udvidelse af adgangen til at forsikre sig; adgangen kom ifølge lovforslaget til at omfatte alle arbejdsgivere, ikke blot de små som oprindeligt foreslået af andre.

Hvor kan man få dokumenteret, at det forholder sig sådan, som jeg her står og siger? Ja, såmænd af ministerens egen skriftlige besvarelse af socialudvalgets spørgsmål nr. 13, bilag nr. 8. Hvad siges der da dér? Præcis det, jeg her har sagt. Ministeren har opnået hovedorganisationernes indforståelse af enighed i en udvidelse af arbejdsgiverperioden til 5 uger mod en samtidig udvidelse af adgangen til at frigøre sig mod en præmie. Adgangen skulle omfatte alle arbejdspladser mod før kun de små arbejdsgivere. Bemærkningerne til det ændringsforslag, der foreligger nu, karakteriserer derfor sig selv.

Jeg skal undlade at bruge den grove karakteristik, bemærkningerne, synes jeg, fortjener. Blot skal jeg nøjes med stilfærdigt at sige: lad være med at undervurdere folk, selv om det kun drejer sig om MFere fra andre partier. Vi kan lige akkurat læse indenad endnu.

Men hvorfor nu trække det frem? Fordi dette er det første afslørede eksempel på, at regeringen i sin alt-på-én-gang-politik i denne sag er på gyngende grund. Vi har på et tidligt tidspunkt i udvalgsforhandlingerne peget på netop den enorme risiko, der løbes for finanser og administration med forslaget om den frie adgang til at forsikre sig hos det offentlige i en situation, hvor man stryger alle karensdage på én gang. Risikoen var indlysende, og derfor var det

[Valbak.]

så chokerende og symptomatisk, hvor let der blev taget på denne sag som på øvrige vitale punkter, vi har prøvet at pege på og stillet ændringsforslag om.

Jeg forstår meget vel, at ministeren har søgt socialudvalgets opbakning til at få stoppet det hul, som man med åbne øjne og uden realitetssans er gået hen og har lavet. Vi ved jo alle, at ministeren ikke kan træffe aftale med nogen uden for huset med bindende virkning for folketinget, det er korrekt, men ulykken er, at ministeren har givet organisationerne et tilsagn om at gå ind for noget og nu må løbe fra sit tilsagn. Jeg har i og for sig ikke i sinde at bebrejde ministeren, at der reageres på den konstaterede læk. Det, jeg bebrejder hende, er, at hun overhovedet har bragt sig i den situation. Ministeren har reageret ved at smide den brændende kartoffel over i andres hænder. Desværre er det nemlig sådan, at ministerens forslag om de store arbejdsgivers ret til at forsikre sig på linje med de små kun er et led i en kæde. Bestemmelsen er afledt af andre bestemmelser, og andre forslag igen virker ind på, hvor meget en fri adgang til forsikring vil blive benyttet. Jeg har sagt det før: man behøver ikke at være spåmand for at forudsige, at den første læk på tøndnen vil blive efterfulgt af andre og mere alvorlige lækager. Presset vil nemlig fortsætte og trykke på andre ømme steder. Som mere end antydet forstår jeg meget vel flertallets motiver til at få lappet på det første synlige symptom på det søsatte skibs manglende sødygtighed.

Og så vores stilling ved afstemningen. Jeg bliver nødt til at tage en tråd op fra debattens afslutning forleden aften for at forklare den markering, vi vil komme med til ændringsforslaget. Til anden behandling havde vi udarbejdet et ændringsforslag om at gennemføre reformen i etaper, et forslag, der var til at tage og føle på i sin konkrete udformning. Det var en fornuftig model for en etapevis løsning, men vi fik ikke nogen accept. Til og med dette punkt ville ministeren have kunnet gennemføre sit ændringsforslag og sit lovforslag generelt, uden at vi havde stemt imod lovforslaget ved tredje behandling, for vi er jo enige i sigtet. Men jeg gik ved den lejlighed videre. På den baggrund må jeg sige, at vi må lade regerin-

gen selv tage ansvaret for det, der skal ske, og derfor vil vi om ændringsforslaget undlade at stemme.

Socialministeren (Eva Gredal): Til de faldne bemærkninger om ændringsforslaget kan jeg sige, at bestemmelsen om, at alle arbejdsgivere skulle kunne forsikre sig ud af ordningen, blev optaget i lovforslaget på grundlag af de drøftelser, jeg har haft med hovedorganisationerne; og som jeg sagde under andenbehandlingen, er det klart fremgået af disse drøftelser, at denne adgang til forsikring helt overvejende ville blive benyttet af de mindre erhvervsdrivende. Det var for at sikre dem imod risikoen for at skulle udbetale store beløb, at vi indførte denne bestemmelse. Det var Arbejdsgiverforeningen, der over for os oplyste, at det kun ville være de mindre erhvervsdrivende, der ville benytte sig af muligheden for at tegne forsikring; og vi fandt derfor, at det var korrekt at sætte den bestemmelse ind, at alle kunne forsikre sig, idet vi regnede med, at den kun ville blive benyttet af de mindre erhvervsdrivende. Det har nu vist sig, at en række store erhvervsdrivende også vil benytte sig af ordningen, og derfor har vi stillet det omtalte ændringsforslag. Jeg mener, det må være korrekt, for at vores udgifter ikke skal tage et opsving, som ikke var ventet, da vi i første omgang gav alle mulighed for at forsikre sig.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 11

vedtoges enstemmigt med 83 stemmer; 80 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2 og ændringsforslag nr. 3 om indsættelse af en ny paragraf *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Simonsen: Om et øjeblik skal folketinget stemme om 870 mill. kr. plus formentlig mange millioner kroner, som dette folketing ikke har nogen som helst oversigt over. På

[Simonsen.]

grundlag af den grundige debat, vi har haft under anden behandling, tror jeg, at vi efterhånden har fået så meget materiale frem, at det må stå klart for enhver, at der er mange, mange tvivlsspørgsmål omkring denne lovgivning. Om et øjeblik skal vi formentlig også se, at et knebent flertal majoriserer lovforslaget igennem, medmindre hr. Poul Dam i sidste øjeblik skulle tage konsekvensen af sin som sædvanlig fornuftige og velmotiverede tale under anden behandling.

Vi havde til anden behandling stillet en række ændringsforslag, som blev nedstemt, ændringsforslag, som i sig selv ville betyde et vældigt fremskridt på dagpengeområdet, ændringsforslag, som socialt set fulgte socialreformkommissionens intentioner, ændringsforslag, som økonomisk set var realistiske og hvilede på et fornuftigt grundlag. Det har altså ikke skortet på vilje til at være med til at løse problemerne på dette område og gennemføre en moderniseret dagpengeordning.

Men i det hellige lighedsprincips navn har regeringen ønsket, at det gode, som funktionærerne har i dag med løn under sygdom, på én gang skulle indføres for samtlige lønarbejdere. Det er en argumentation, som umiddelbart lyder logisk, men som i virkeligheden hviler på et urealistisk grundlag. Det gode, som funktionærerne gennem mange år har haft i form af løn under sygdom, er et gode, som er en del af ansættelsesforholdet, og som man som følge deraf også betaler i forbindelse med selve lønfastsættelsen. Jeg er overbevist om, at regeringen kan få megen viden om dette fra visse af LOs organisationer. Jeg behøver ikke at nævne navne, men er overbevist om, at hvis man går derhen og søger råd om disse ting, vil man få at vide, at den diskussion om lighedsprincippet, som man her anvender som argumentation, i virkeligheden er urealistisk.

Det hævdes, at oppositionen er bange for de penge, der skal anvendes her, og hertil vil jeg sige: ja, vi er bange for de penge, der skal anvendes, og vi er bange, fordi vi i kølvandet af dette må se muligheden for en række problemer, bl. a. beskæftigelsesvanskeligheder. Det er fra flere sider sagt, at

det her kun drejer sig om at omfordele nogle penge, men jeg har meget svært ved at forstå, hvordan man i argumentationen kan tage dette ud af den økonomiske helhed og sige, at det kun drejer sig om en omfordeling. Med det ændringsforslag, som lige er vedtaget til dette lovforslag, vil det blive sådan, at de meget risikoranter virksomheder ingen mulighed får for at friholde sig, de skal betale dagpengene i samtlige 5 uger, og det er uden karenstage. Det kan ikke undgås efter det materiale, som udvalget har fået fra de fire store fynske virksomheder og fra Ålborg Værft, at udgifternes stigning bliver så omfattende, at der kan blive tale om problemer med beskæftigelsen. Derfor er det konservative folkeparti bange, ikke for intentionerne, men for den økonomiske rækkevidde af dette forslag, og det er for os ufatteligt, at regeringen tør påtage sig dette ansvar. Med den fare, som der ikke mindst i denne forbindelse ligger for beskæftigelsen, forsvinder, så vidt jeg kan se, diskussionen om lighedsprincippet ud i den blå luft.

Jeg vil også bede regeringen tænke på, at der her er tale om en reform, som er så ambitiøs i sit indhold, at der er risiko for, at praksis i forbindelse med reformen ikke kommer til at svare til intentionerne. Man kan gøre en reform så omfattende, at den giver tilbageslag, og jeg er overbevist om, at det vil vise sig.

Ministeren har ved anden behandling og ved andre lejligheder næsten rost sig af, at man i forbindelse med denne diskussion om dagpengereformen har set en markant forskel mellem en borgerlig og en socialdemokratisk regering. Jeg synes i og for sig ikke, at ministeren har noget at være stolt af, når vi tænker på, hvordan man gennem mange år — også under socialdemokratiske regeringer — har tilstræbt enighed omkring sociale love og sociale reformer og også opnået den. Og dernæst vil jeg sige til ministeren, at såfremt hun i forbindelse med denne hoveren tænker på, at der er forskel på den sociale indstilling, er jeg bange for, at hun tager meget fejl. Men hvis ministeren tænker på den økonomiske ansvarlighed, så har ministeren ret, så ser vi klart forskellen mellem en borgerlig og en socialdemokratisk regering.

Jeg har meget svært ved at forstå regeringens og socialministerens iver efter at få

[Simonsen.]

gennemført denne meget udgiftkrævende reform, når vi samtidig tager i betragtning, hvor lidt interesse ministeren har haft for besparelser på så mange andre områder. Jeg skal i den forbindelse bare nævne en enkelt ting som det forslag, det konservative folkeparti har stillet om standarder og normer inden for den offentlige sektor. Det har ikke interesseret ministeren så meget, at der er løst noget problem på dette område, til trods for at formanden for Kommunernes Landsforening så sent som i dag har taget denne sag meget stærkt op. Det har ikke haft interesse; den anden side alene har interesseret ministeren.

Vi må meget stærkt beklage, at regeringen gennemfører denne reform i så drastisk et tempo, som tilfældet er, og ikke har villet lytte til vore forslag om en etapevis gennemførelse. Det ville have været det rigtigste for reformens intentioner, det ville have været det rigtigste for befolkningen, og det ville have været det rigtigste for den samfundsøkonomiske situation som helhed. På grundlag af disse bemærkninger må jeg meddele, at vi ikke kan påtage os noget medansvar for denne lovgivning, og anbefale, at man ved tredje behandling stemmer imod.

Robert Christensen: Folketinget står nu over for den endelige afstemning over den største socialreform siden 1930'erne, og jeg beklager, at jeg ved denne lejlighed på venstres vegne må udtale: dette lovforslag er ikke gennemtænkt. Der er så mange detaljer i dette lovforslag, som er uoverskuelige. Jeg er sikker på, at der ikke er mange i dette ting, der kender konsekvenserne af det lovforslag, vi nu skal stemme om. Jeg angriber stadig væk ikke ministerens beregninger i bemærkningerne til lovforslaget, men jeg vil sige: vi har ingen erfaringer for virkningerne af afskaffelse af alle karensdage på én gang. Der er ikke noget land, hvor det reelt er gjort ved lov, men vi har nogle lande, hvor det er gjort ved frivillige overenskomster. Vi

har en så dårlig sygestatistik i Danmark, at jeg vil sige: konsekvenserne af denne lov er ikke beregnelige. Under udvalgsbehandlingen har vi fået statistikker frem fra nogle enkelte virksomheder. De viser, at der er et betydelig større sygdomsfravær, end nogen i ministeriet og i denne sal havde forestillet sig. De viser derfor også, at konsekvenserne ved på én gang at afskaffe karensdagene er væsentlig større end beregnet, og derfor kan vi forudse, at udgifterne ved lovforslaget bliver væsentlig større end beregnet.

Vi har lige stemt om et ændringsforslag, og konsekvensen af dette ændringsforslag er, at disse større udgifter kun i begrænset omfang vender tilbage til statskassen. Når jeg siger kun i begrænset omfang, skyldes det, at vi ved, at ca. 80 pct. af virksomhederne i Danmark ligger under den grænse, der får lov til at forsikre sig fri, og de beskæftiger en væsentlig del af lønarbejderne her i landet. Vi kan stadig væk godt få så mange virksomheder med så mange arbejdere, der vælger sig fri, at vi også i det kommunale socialvæsen den 1. april 1973 kan få noget, der minder om kaos. Ellers er konsekvensen af ændringsforslaget, at man vælter denne merudgift over på arbejdsgiverne med omkostningsforøgelse i dette samfund til følge. Jeg forudser, dette bliver en svær nød at knække ved de kommende overenskomster, samtidig med at vi i venstre mener, at de små selvstændige, der ofte hører til de socialt dårligst stillede, stadig væk er for dårligt tilgodeset i dette lovforslag.

Jeg beklager på venstres vegne, at vi har stået over for en regering og et regeringsparti, som overhovedet ikke har vist nogen vilje til forhandling. Jeg har på venstres vegne adskillige gange sagt, at vi er tilhængere af princippet om den ligestilling, der sker her. Jeg har sendt en prøveballon op: om man kunne skabe ligestilling på andre måder end ved at sige nul karensdage for alle. Ikke nogen har forsøgt at hale ballonen ned. Vi mener, at man går frem i et tempo her, som er ganske uforsvarligt, og derfor vil venstre ikke kunne medvirke til at tage

[Robert Christensen.]

ansvar for denne reform, og vi må nu ved tredje behandling stemme imod lovforslaget.

Valbak: Jeg synes, jeg bliver nødt til at tage en tråd op fra debattens afslutning forleden aften for at begrunde og forklare vor markering her ved tredje behandling.

Til anden behandling havde vi udarbejdet et ændringsforslag om at gennemføre reformen i etaper, et forslag, der var til at tage og føle på i sin konkrete udformning. Vi sagde: halvdelen i 1973, målt i kroner var det 450 mill., halvdelen af resten i 1975 og den sidste bid, de sidste karenstage helt præcis, på den måde og i det tempo, arbejdsmarkedsmarkedets parter kan tale sig til rette om det på grundlag af konkret kendskab til forholdene. Dette sidste led ledsagede vi af en opfordring til parterne om at tage opgaven op.

Vore forslag var bestemt af hensyn til samfundsøkonomien, de var bestemt af ønsket om, at vi med den etapevise gennemførelse sikrede os mod tilbageslag å la det, der ligesom toner frem mod princippet om den fulde folkepension, og det var bestemt af ønsket om, at vi lader være med at reservere rub og stub til ét og kun ét formål år ud i fremtiden. Reelt og konkret: svagt stillede, udsatte grupper vil stille os over for nye opgaver i de kommende år, og dem skal der levnes plads til. Vore forslag, vor fornuftige model for den etapevise løsning, fik ikke accept.

Til og med det punkt, lige akkurat det punkt, ville ministeren såmænd nok kunne have regnet med at gennemføre sit lovforslag, uden at vi ville stemme imod ved tredje behandling, for vi er jo aldeles enige i sigtet, altså enige i det principielle. Men jeg erkender, at jeg var dristig, for dristig, forleden aften; jeg tog et skridt videre. Det måtte for mig at se fortsat være aldeles naturstridigt for mange, at det ikke skulle være muligt at finde frem til enighed om en etapevis gennemførelse, når vi godt ved, at noget sådant kunne have samlet bred tilslutning i dette høje ting. Jeg skal ikke gå for vidt, jeg skal nøjes med at henvise til de bekymrede udtalelser, der kom fra hr. Poul Dam forleden aften. Jeg er sikker på, ja, jeg

ved, at disse bekymringer deles af medlemmer af dette ting fra alle partier. Jeg stillede derfor et spørgsmål til ministeren. Jeg spurgte, om ministeren overhovedet ville flytte sig i denne sag. Jeg spurgte: er der et andet sted på vejen, hvor vi kan mødes? Og hvad var svaret på det tredje og sidste forsøg på at række hånden ud? Ministeren sagde: det er nu tredje gang, jeg må svare på dette spørgsmål, svaret er stadig nej; jeg håber, hr. Valbak snart har forstået det. Jo tak, jeg har forstået, alt for godt desværre. Men forstod ministeren, hvad der skete? Jeg skal for en sikkerheds skyld forklare det. Jeg sagde udtrykkelig til ministeren, at det svar, ministeren ville komme med, måtte blive afgørende for mit partis stilling i denne sag. Vi fandt, at ministeren burde svare på det spørgsmål her i salen i fuld offentlighed. Vi fik det svar, som jeg, det erkender jeg, frygtede, men som andre i denne sal ikke på forhånd havde troet muligt. Sagen blev afgjort definitivt, kategorisk.

Jødisk teologi opererer med en tese, som frit oversat kunne lyde sådan: hvis du finder et ord i Skriften, så lyt. Hvis du finder det igen i Skriften, men et andet sted, så tag det til dig som en regel. Men hvis du finder ordet et tredje sted — stadig i Skriften — så tag det som en urokkelig kendsgerning; noget, som ikke længere kan diskuteres, noget, som du må indrette dit liv efter.

Vi har konstateret kendsgerningen. Diskussionen er forbi. Der er af forgængere skabt et fundament, skinner er lagt, et tog er sat på skinnerne, og regeringen har endeligt valgt, med hvilken fart det tog skal køre. Vi har advaret mod den fart. Vi har sagt, at den er Halsbrækkende. Vi står af, eller rettere: vi stod af onsdag aften.

Vor stilling til ændringsforslaget har vi talt om, men med hensyn til lovforslaget må vi i konsekvens af, hvad der skete, stemme imod. Det er imod vores principielle holdning til det sigte, lovforslaget indeholder, men vi vil stemme imod, fordi vi derved klart vil markere, at regeringen og flertallet alene må bære ansvaret for følgerne af den måde, reformen føres ud i livet. Det er derfor, at vi i konsekvens heraf siger fra.

Jeg skylder en tilføjelse. Jeg understreger igen, at vi er enige i sigtet. Vor stilling er alene bestemt af, at vi tager afstand fra

[Valbak.]

tempoet, men jeg skylder også at sige, at enkelte i min gruppe anser de principielle synspunkter for at være så tungtvejende, at de vil undlade at stemme.

Statsministeren (*J. O. Krag*): Jeg synes, det er et så stort og næsten historisk øjeblik, vi nærmer os, at jeg måske også bør føje et par ord ind i debatten.

Hr. Simonsen sagde, at det var i det hellige lighedsprincip's navn, vi nu vedtog dette lovforslag, og det er rigtigt. Der findes i øjeblikket her i landet ca. 900.000 funktionærer og tjenestemænd med ret til fuld løn under sygdom. Der findes 1,1 million faglærte og ufaglærte arbejdere, der ikke har denne ret. Nu siger hr. Simonsen, der jo har sagkundskab på funktionærområdet, at det til gengæld indgår i deres ansættelsesforhold, det er opvejet på anden måde, men det er jo ikke rigtigt. Der er ingen, der kan komme og hævde, at de funktionærer og tjenestemænd, der har denne ret, som den almindelige arbejder ikke har, gennemgående er dårligere stillet økonomisk end arbejderne. Der kan godt være enkelte tilfælde, hvor en arbejder tjener mere end en dårligt stillet funktionær, og der findes vitterlig funktionærer her i landet, der hører til de lavtlønnede; men man kan ikke i almindelighed påstå, at de arbejdere, der har den sygesikringsmæssigt dårligere stilling, har en bedre økonomisk stilling end de funktionærer og tjenestemænd, der har den gode sygesikringsmæssige stilling. Der foreligger her et eksempel på en klasseforskel, der er så urimelig og så grotesk, at den simpelt hen ikke lader sig opretholde i den tid, hvori vi lever. Derfor skal den ophæves, og det sker, når lovforslaget nu vedtages ved tredje behandling.

Man har gjort den betragtning gældende — vel ikke mindst fra radikal side, men måske også fra andre sider — at det ikke er sædvane her i tinget, at så store sociale ting gennemføres med så snævert et flertal, og det er rigtigt. Vi plejer at kunne forhandle os til rette.

Jeg kunne have lyst til at lade tankerne gå lidt tilbage til et andet stort socialt fremskridt; jeg tænker på folkepensionen. Der var det socialdemokratiet og det radikale

venstre, der stod sammen om at få den gennemført. Vi ville gerne have et bredt flertal — vort eget var desværre ikke så stort, som det ville have været, hvis det var i dag, vi stod sammen — og det medførte, at diskussionen om folkepensionen trak ud i årevis. Jeg mener ved en hurtig gennemgang i hukkommelsen, at vi i hvert tilfælde havde den på tapetet i to valgkampe, det kan være, det var i tre, og jeg erindrer tydeligt, at når vi kom ud på møderne og talte folkepension, så begyndte røster fra salen at sige: den kommer aldrig, vi er snart trætte af at høre om jeres undersøgelser og diskussioner. Og jeg kunne nævne navnene på adskillige meget agtede politikere, der rejste land og rige rundt og fortalte, at vi gik fallit, hvis vi gennemførte folkepensionen. Så kom det dertil, at vi ikke ville vente længere, og derefter traf socialdemokratiet og det radikale venstre aftale om at gennemføre den alene på vort meget snævre flertal. Så var der nogle andre, der fik travlt med at komme på vognen, så kom venstre og konservative, og så fik vi det brede forlig. Jeg synes altså, man skal være opmærksom på, at der har været et andet tilfælde for ikke så forfærdelig mange år siden, hvor viljen til at gøre et stort socialpolitisk fremskridt var til stede hos et lille flertal i forsamlingen, og dermed kom det store flertal. Det har det ikke gjort denne gang, og ingen skal beklage det mere, end jeg gør det, men jeg må sige, at når man står over for en så grotesk klasseforskel, som her gør sig gældende, så må vi handle, når vi har flertal til det.

Man siger, at der er usikkerhed, at sygestatistikken er dårlig. Ja, jeg tror også, sygestatistikken er dårlig. Hvorfor er sygestatistikken dårlig? Nu skal jeg ikke fremsætte udtalelser, der kan misforstås som en insinuation over for nogen, men det kunne jo tænkes, at sygestatistikken var dårlig, fordi det er arbejderne selv, der skal betale deres sygeløn i de første dage, og derfor er der ingen, der er interesseret i at lave en bedre sygestatistik. Jeg føler mig overbevist om, at i fremtiden vil vi få en fremragende sygestatistik.

Vi vil ved at gennemføre dette lovforslag give socialreformen indhold, så den ikke bare er en administrativ strukturomlægning, men en virkelig reform med socialt

[Statsministeren.]

indhold, og vi vil ved at vedtage dette lovforslag imødekomme årtiets krav om at skabe et lighedssamfund.

Henry Christensen: Jeg kommer til at sige til statsministeren, at vilje til sociale fremskridt er ikke begrænset til at være til stede hos et snævert flertal, hverken nu eller ved tidligere lejligheder. Jeg tør godt gå ind i en diskussion om den sociale lovgivningsudvikling, både længere tilbage i historien og også kortere tilbage, med statsministeren, og statsministeren måtte, hvis han ville være redelig, i denne diskussion erkende, at den sociale lovgivning er skabt på et bredt politisk grundlag her i landet. Det tror jeg man almindeligvis skal glæde sig over. Jeg tror, det er en fordel samfundsmæssigt og folkeligt, at det er tilfældet, og derfor har jeg lidt svært ved at forstå statsmandskløgten i det, statsministeren forsøgte her, selv om jeg måske godt kan forstå den politiske hensigt.

Jeg tør også roligt nøjes med at gå kortere tid tilbage og se på hele diskussionen omkring en dagpengereform, som er et led i den indsats, der i disse år gøres for et bedre og mere ensartet og ligeligt, socialt retfærdigt system i dette land. Hvis statsministerens hukommelse også rækker til det, så vil han måske erindre, at venstre har været ganske overordentlig aktiv i dette arbejde. Venstre var aktiv for at få nedsat den socialreformkommission, hvorefter forudsætningerne for dette arbejde er udsprunget. Og den forrige regering var den, der fremlagde det første forslag til en omfattende dagpengereform. Det er altså ikke således, at der her i det høje ting består en uenighed om, at vi her skal videre fremad, og der er betydelige fremskridt, vi søger at realisere. Det har der altså været en bred tilslutning til i det høje ting.

Men der er naturligvis andre synspunkter, der må afvejes. Spørgsmålet om overskueligheden af administrationen, et systems gennemførlighed, og også spørgsmålet om de økonomiske konsekvenser deraf, og det burde have været muligt, sådan som ikke mindst hr. Valbak understregede det, at være kommet i en realitetsforhandling med regeringen omkring tempoet, ikke omkring beslutningen, men omkring tempoet for

denne reforms gennemførelse. Men hidtil har de partier, der også tidligere har været meget aktive i dette arbejde, kun mødt en ren afvisning af ethvert forhandlingsønske fra den nuværende regering. Det burde lederen af en mindretalsregering tænke på, og han burde måske også tænke på, at det har betydning at prøve at skabe et sådant tempo for denne udvikling, at den kan få meget store befolkningsgrupper med sig.

Og så burde statsministeren tænke på én ting til, når han taler om klasseforskell. Desværre bliver der tilbage over for titusinder af medborgere i dette land stadig en betydelig klasseforskell, idet en meget stor part af især de mindre erhvervsdrivende har sociale og økonomiske vilkår, som ofte er ringere end de vilkår, som statsministeren her forsøgte at berette om. Man har i meget høj grad igennem årene forsøgt at indrette denne del af lovgivningen sådan, at den var strømlinjet og passede til behovene hos den største part af befolkningen, men der er befolkningsgrupper, der er blevet ladet tilbage, og som ikke føler, at forventningen er blevet indfriet om en reform, som virkelig var en reform, der skabte en så ligelig behandling af medborgere med samme sociale forhold som gør liget. Derfor burde statsministeren med den holdning, regeringen på dette punkt har taget, have været den sidste til at tage ordet „klasseforskell“ i sin mund.

Valbak: Jeg kan såmænd bekræfte statsministerens socialhistoriske redegørelse og fuldt ud tiltræde den, men statsministeren tilgiver mig nok, at jeg af hensyn til den aktuelle situation kommer med et par supplementer for ligesom at vise sammenhængen med den situation, vi er i, og forskellen.

Det er rigtigt, at det radikale venstre og socialdemokratiet i sin tid lagde op til og sammen gennemførte folkepensionsloven. Her kommer vi til den første forskell. Vi søgte dengang som medlemmer af en ansvarlig regering — såvel socialdemokratiet som vi — at skabe et bredt forlig med den daværende opposition. Her ligger desværre situationen omvendt. Regeringspartierne har ikke søgt et sådant forlig; det er forsøgt fra anden side. Det er min første tilføjelse.

Den anden: den folkepensionslov, vi stod sammen om dengang, var en lov om en etapevis gennemførelse af folkepensionen. Den

[Valbak.]

startede i 1965, og sidste etape er gennemført — er det ikke i 1970? Er det ikke lige præcis det, vi har foreslået på dette område?

Ninn-Hansen: Det undrede mig egentlig meget, når statsministeren tager ordet i denne sag, at statsministeren så ikke beskæftiger sig med de økonomiske indvendinger, som mit partis ordfører og andre har fremsat. Jeg synes dog nok, at det er et emne, det for statsministeren må være berettiget at beskæftige sig med.

Jeg synes også, at hele spørgsmålet om, hvordan denne ordning skal administreres, kunne vække interesse. Da vi befandt os i kulegravningstiden her i landet, var det jo ikke sådan, at der var en afvisning over for det synspunkt, som bl. a. jeg anførte, at man ikke måtte gennemføre denne ordning så hurtigt, at den ikke kunne administreres. I en samtale med økonomiministeren i radioen anførte jeg det synspunkt, og jeg mærkede ikke dengang de stærke indvendinger imod det. Jeg går ud fra, at noget tilsvarende har været bærende for hr. Poul Dam, da han fremsatte sine bemærkninger ved anden behandling. Jeg synes jo ellers, sporene skræmmer. Vi fik en kildekatteordning, som vist enhver må erkende at det var næsten umuligt at administrere med den hurtighed, hvormed den blev gennemført. Her går vi altså ind på noget tilsvarende, og advarslerne har ikke manglet, heller ikke de økonomiske advarsler. Hvis statsministeren mener, det er ligegyldigt, hvad der bliver sagt her i denne sal, så synes jeg dog, statsministeren må have bemærket, hvad der er blevet sagt af økonomisk sagkyndige, hvad der er blevet sagt af bl. a. formanden for det råd, som statsministeren vel stadig væk lægger vægt på, fortæller os noget om den økonomiske udvikling.

Det lod statsministeren altså ligge. I stedet for fik vi nogle betragtninger delvis af historisk art, det skal jeg ikke indvende noget imod. Det hævdes jo ofte og med en vis ret, at vi beskæftiger os for lidt med de politiske perspektiver og de principielle spørgsmål og derunder vel også de historiske perspektiver i denne sal. Derfor er det velkomment, når statsministeren fører debatten ind på dette spor. Men jeg kan ikke bilige den måde, hvorpå statsministeren om-

taler bl. a. folkepengen. Statsministeren ved jo meget vel, at de to partier, som han nu fremstiller som partier, der bare skulle trækkes med, hver for sig havde deres synspunkter vedrørende en folkepensionsordning, der blot byggede på andre principper end dem, socialdemokratiet byggede på. Statsministeren ved også, at da vi nåede til et forlig om folkepengen, da nåede vi det på den måde, det er sædvanligt ved store reformer, at man byggede ind i reformen noget af det, der var kommet fra alle forligspartierne. Så kan man ikke fremstille det på den måde, at der var en tilbageholdenhed, at man ikke ville være med.

Når statsministeren omtaler forholdet mellem funktionærer og arbejdere, så er det under alle omstændigheder en interessant drøftelse. Den kan vi også se historisk på. Da man skulle have en funktionærlovgivning her i landet, var det socialdemokratiet, der var tilbageholdende, da var det os andre, der ønskede en lovgivning opbygget for dem, der havde en særlig tilknytning til virksomhederne. Vi fik den første funktionærlovgivning i 1938, bl. a. baseret på et initiativ, det konservative folkeparti havde taget i 1937. Alt det husker statsministeren selvfølgelig.

Står socialdemokratiet med statsministeren nu i den situation, og skal bemærkningerne opfattes på den måde, at statsministeren mener, at der ikke er nogen hensigt med en funktionærlovgivning? Man kan jo gøre det på to måder: man kan ophæve den specielle lovgivning, som vi gerne vil stå ved, eller man kan udmarve den, så der ikke er noget tilbage for funktionærgrupperne af de fordele, de har ifølge lovgivningen. Jeg blev ikke ganske klar over, hvad statsministeren mente, men blev noget ængstelig, da jeg hørte hans udtalelser, for jeg mener fortsat, at vi har brug for en funktionærlovgivning.

Jeg ser gerne, som det konservative folkeparti har foreslået flere gange, at nye grupper får lejlighed til at komme ind under funktionærbegrebet, at den arbejder, der har været mange år i sin virksomhed, ikke skal kunne hældes hurtigt ud, men at han skal kunne få funktionærstatus. Vi har fremsat forslag om det, vi har ikke opgivet det. Jeg vil tro, vi i den nye samling meget hurtigt vil kunne komme til at tage stilling til dette spørgsmål, og så interesserer det

[Ninn-Hansen.]

mig meget at vide, hvor reformivrigt socialdemokratiet i virkeligheden er.

Formanden: Jeg henstiller, at man samler sig om drøftelse af det lovforslag, der er til behandling.

Morten Lange: Jeg forstår, at man fra borgerlig side mindes de glade tider, da lovgivningen i Danmark var et spørgsmål om aftaler imellem socialdemokratiet og de borgerlige partier. Sådan er som bekendt situationen ikke i dag, og det er rimeligt og klart, at det bliver erkendt også ved behandlingen af dette lovforslag.

Det er naturligvis klart, at socialistisk folkeparti også ser med betydelig alvor på det at gennemføre et lovforslag, der er så udgiftkrævende som dette. Når vi gør det, har det to årsager. For det første at lovens sociale sigte er umiskendelig klart og af ganske afgørende betydning for en meget, meget stor del af den danske befolkning. For det andet at selve det, at vi påtager os denne udgift, vil nødvendiggøre en lang række andre reformer, som vi fra socialistisk folkepartis side vil sætte pris på at få gennemført, om ikke andet så for at skaffe midlerne til den.

Jeg anser det derfor for et sammenhængende og rimeligt standpunkt, vi tager, når vi har ment det rigtigt sammen med socialdemokratiet at fastholde dette lovforslag, som det er fremsat. Vi synes, det er et væsentligt fremskridt i Danmark, at det bliver vedtaget. Jeg håber, at de borgerlige partier vil være i stand til at erkende så meget, at deres indvendinger imod gennemførelsen i realiteten kun har været tekniske og henholdende. Jeg anser det for at være sådan, at med det, der er sagt i dag, må vi opfatte det sådan, at der er enighed om en reform af denne type. Vi beklager den borgerlige henholdenhed, men vi vil samtidig glæde os over, at resultatet af forhandlingerne ikke er blevet et sammenrodet forlig, som har svækket lovens vægt. Som den står nu, får vi naturligvis besvær med at administrere denne lov som så mange andre store reformer, men den har så klart et sigte, at det vil vise sig, at besværlighederne vil blive overvundet.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Når jeg tager ordet, er det kun for at svare på det, hr. Ninn-Hansen fremførte om funktionærlovens tilblivelse. Det er rigtigt, at socialdemokratiet og det radikale venstre var meget afvisende over for det funktionærlovsforslag, som de konservative kom med, og det var der særdeles gode grunde til. Det var nemlig ikke en funktionærbeskyttelseslovgivning. Den skulle ikke gælde for dem, der var så formåstelige at være organiserede og altså ville arbejde for bedre løn- og arbejdsvilkår, og den var i hele sin opbygning sådan, at det ville have betydet en forringelse af titusinder af funktionærers vilkår. Når vi fik en virkelig social beskyttelseslovgivning for funktionærerne her i landet, skyldtes det alene samarbejdet mellem socialdemokratiet og de radikale om en funktionærlov.

Statsministeren (J. O. Krag): Hr. Ninn-Hansen nævnedes de økonomiske indvendinge, der er rettet mod dette lovforslag, og ville mene, at dem havde regeringspartiet, regeringen og vel især jeg været helt uforstående over for. Nej, det er vi ikke. Vi er godt klar over, at dette er en økonomisk byrdefuld lovgivning. Vi er godt klar over, at der kan rejses økonomiske betænkeligheder. Jeg vil bare gøre den betragtning gældende, at sådan har det været, hver gang vi i dette ting har gennemført et stort socialt fremskridt, hver eneste gang. Jeg var ikke medlem af tinget i 1930'erne, da man gennemførte ferieloven. Men jeg tør nok sige, at der var adskillige, skal vi bruge den brede betegnelse: konservativt sindede sjæle her i landet, der var fulde af sorte bekymringer over den økonomiske trussel, der lagdes over danske erhvervsvirksomheder, når der nu kom en lov om betalt ferie til arbejderne og funktionærerne. Den gennemførtes alligevel, og landet består jo endnu; virksomhederne består endnu, og landets velstand er ikke blevet ringere.

Husker man folkepensionsdiskussionsårene, hvor mange af de nuværende medlemmer af tinget selv var med, vil man huske, at det var meget kraftige økonomiske advarsler, der blev givet, dengang på samme måde, som det gøres nu. Folkepensionen blev alligevel gennemført, og alligevel gik landet ikke fallit.

[Statsministeren.]

Jeg ved ikke, om man kan huske Poul Henningsens definition på en konservativ person — jeg tror ikke, han brugte ordet i partipolitisk forstand? Det var: „En konservativ person er et menneske, der forpustet halser afsted for at nå en jernbanestation, hvor toget lige er kørt“. Toget kører nu. Det er nu og her, vi tager stilling til et vigtigt lighedsprincip i danske sociale forhold.

Valbak: Jeg synes ikke, det må stå uimodsagt, når hr. Morten Lange karakteriserer den rolle, vi har spillet i denne sag, som at vi har forsøgt at komme med indvendinger af teknisk art og i øvrigt været henholdende.

Statsministeren nævnedes igen folkepensionen som et eksempel. Det vil jeg føre over på de udtalelser, som hr. Morten Lange kom med. Folkepensionen blev ikke indført det år, jeg fik nævnt; jeg vendte rundt på tallene. Vi fik den første lov i 1956, og der er her sket en etapevis optrapning, afsluttet over en periode af 14-15 år. Det er præcis det, vi har foreslået, og det har i allerhøjeste grad noget med indhold og noget med hensyntagen til de økonomiske muligheder at gøre.

Ninn-Hansen: Statsministeren har ret: jeg kan ikke huske alt, hvad Poul Henningsen har skrevet. Men jeg kan huske, hvad en næsten lige så kendt skikkelse i vort åndsliv og politik sagde for nogle år siden. Som et svar på det meste af det, der blev anført, sagde han: vi ligger lunt i svinget. Jeg synes egentlig, det var nogenlunde det samme svar, den nuværende statsminister gav over for de indvendinger, professor Ølgaard og andre er kommet med i denne sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 83 stemmer mod 78; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. (Ophævelse af regler om dagpenge m. m.).

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 208) findes i tidenden sp. 6644, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 2753).

Der var stillet 6 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Ændringsforslagene nr. 1-6 vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 83 stemmer; 80 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om erstatning til tilskadedkomne værnepligtige m. fl. (Ophævelse af regler om dagpenge m. m.).

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 209) findes i tidenden sp. 6644, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 2753).

Der var stillet 5 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.